

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ทางด้านการท่องเที่ยวที่ผ่านมาถึงปัจจุบัน เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า การท่องเที่ยวหรืออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว นั้น มีส่วนสำคัญในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 เป็นต้นมา แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในการสร้างรายได้ให้กับรัฐ เกิดการพัฒนาโดยรวมของประเทศ นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังมีความสำคัญที่เป็นตัวเร่งให้เกิดการกระจายรายได้และความเจริญไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น ซึ่งรัฐบาลถือเป็นนโยบายสำคัญในการพัฒนาประเทศอีกประการหนึ่งด้วย

จากสภาพด้านตลาดการท่องเที่ยวของประเทศ กล่าวได้ว่า ภาคตะวันตก เป็นภาคที่มีศักยภาพสูง ในด้านการท่องเที่ยว ทั้ง ในส่วนของตลาดและทรัพยากรการท่องเที่ยว ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ทำการศึกษาและวางแผน พบว่า จังหวัดกาญจนบุรีเป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ ธรรมชาติและวัฒนธรรมมากมายหลายแห่ง เป็นจังหวัดที่ดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่นในภาคตะวันตก นอกจากนี้แล้ว ศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวที่ได้เปรียบของจังหวัดกาญจนบุรี ยังได้รับการคาดหมายให้เป็นส่วนหนึ่ง ในฐานะพื้นที่ประเภทสันทนาการ (Recreation) ของกรุงเทพมหานครและปริมณฑลอีกด้วย¹

---

¹จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม, แผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527), หน้า 5.

รูปแบบการท่องเที่ยวของจังหวัดกาญจนบุรี นอกเหนือไปจากความสนใจทางด้านประวัติศาสตร์ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 แล้ว แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ ถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญของจังหวัดต่างก็มีความหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยว หรือแม้แต่ลักษณะของการท่องเที่ยวที่เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่แตกต่างไปจากแหล่งท่องเที่ยวในที่อื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเดินทางท่องเที่ยวทางน้ำ จัดว่าเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมอย่างมากของจังหวัด ส่วนใหญ่เป็นการล่องเรือหรือล่องแพตามลำน้ำแควและแหล่งน้ำที่สำคัญของจังหวัด เช่น เขื่อนเขาแหลม เขื่อนศรีนครินทร์ เป็นต้น การล่องแพตามลำน้ำนั้น นับเป็นชื่อเสียงและช่วยเสริมสร้างทางด้านเอกลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของจังหวัดกาญจนบุรี ได้อย่างเด่นชัด และเนื่องจากสภาพธรรมชาติของลำน้ำที่ประกอบไปด้วยเกาะแก่ง หน้าผา น้ำตกน้อยใหญ่ และสภาพป่าที่สมบูรณ์ ปัจจัยดังกล่าว มีส่วนช่วยในการส่งเสริมให้การท่องเที่ยวทางน้ำมีบทบาทและความสำคัญเพิ่มขึ้นตามลำดับ

การท่องเที่ยวประเภทแพ เป็นกิจกรรมที่สามารถให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้ทั้งทางด้านบริการพักผ่อนแบบสงบ หรือเป็นการพักผ่อนที่สนุกสนานตื่นเต้นกับสิ่งแปลกใหม่ที่พบเห็น กิจกรรมดังกล่าวล้วนแล้วแต่มีความสัมพันธ์กับการเดินทางท่องเที่ยวโดยอาศัยเส้นทางน้ำ แหล่งน้ำต่าง ๆ เป็นแหล่งท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นการล่องแพ ซึ่งได้แก่การเช่าแพล่องไปเรื่อย ๆ ไปตามลำน้ำหรืออ่างเก็บน้ำ โดยจะมีเรือลากจูงแพต่อ ๆ กันไปเป็นขบวน ผู้เช่าแพสามารถชมทิวทัศน์ของแหล่งน้ำได้อย่างอิสระ ความแตกต่างระหว่างการล่องแพกับการล่องเรื่อนั้น ลักษณะของแพจะเคลื่อนตัวได้ช้ากว่า ผู้เช่าแพสามารถนั่งเป็นกลุ่มของตนเองได้ มีความรู้สึกที่ได้ใกล้ชิดกับสภาพธรรมชาติมากกว่าและมองเห็นทิวทัศน์ได้โดยรอบ ประโยชน์การใช้สอยและประเภทของแพ มีความแตกต่างกันออกไป เช่น แพประจำที่ ซึ่งจะอยู่เกาะกลุ่มกันตามพื้นที่ต่าง ๆ ในบางครั้งก็มีกิจกรรมบนแพนดินหรือริมฝั่งด้วย ต่างไปจากแพล่องหรือแพลากจูง ซึ่งถูกลากไปยังสถานที่ต่าง ๆ และมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีความพร้อมมากกว่าแพประจำที่ ซึ่งจะต้องมีการเชื่อมผูกกันระหว่างแพ นอกจากแพประเภทดังกล่าวแล้ว ยังมีแพล่องอีกประเภทหนึ่ง เรียกว่า แพเรคหรือแพคิสโก้ มีการเปิดเพลง เล่นแสงสี ในขณะที่แพล่องไปเรื่อย ๆ แพประเภทดังกล่าวหากมีจำนวนมาก จะเป็นการทำลายความสงบของกิจกรรมอื่น และเป็นการขัดต่อความสงบของธรรมชาติ

บทบาทของการท่องเที่ยวประเภทแพในปัจจุบันนั้น มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ซึ่ง นอกเหนือไปจากกิจกรรมการพักผ่อน การสัญจรตามแหล่งน้ำ ปัจจุบันได้มีการดัดแปลงรูปแบบ ของแพออกไปในลักษณะต่าง ๆ เช่น ร้านอาหาร ร้านขายสินค้า แพคิสโก้ ฯลฯ เพื่อเป็นการ ตอบสนองความต้องการและการเจริญเติบโตทางด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการเพิ่มจำนวน ของแพท่องเที่ยวเพื่อรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นนั้น ส่งผลให้เกิดการพัฒนา ที่ขาดการ ควบคุมดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อย ทั้ง ในส่วนของมาตรฐานในการให้บริการ สวัสดิภาพและ ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว รวมไปถึงกิจกรรมที่นำไปสู่ผลกระทบต่อพื้นที่ท่องเที่ยว ความขัดแย้ง ของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว อันเนื่องมาจากการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่ไม่เหมาะสมกับ สภาพพื้นที่ซึ่งเป็นธรรมชาติ เกิดปัญหาทางสภาพแวดล้อมได้ตามมา เช่น ปัญหาน้ำเสีย เสียง รบกวน ขยะมูลฝอย เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้เป็นอุปสรรคที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การขาดมาตรการในการแก้ไขปัญหาลูกต้องอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การวางแผนและการจัดการที่ เหมาะสมกับการท่องเที่ยว จะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทาง ด้านการท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น รวมทั้งรักษาเอกลักษณ์ของการท่องเที่ยวให้คงอยู่ ใน ขณะเดียวกันก็จะเป็นการป้องกันผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ได้ด้วยเช่นกัน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ของแหล่งท่องเที่ยวประเภทแพ ในจังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อประเมินสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น จากการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว ที่ไม่ เหมาะสมกับสภาพทางธรรมชาติ ของจังหวัดกาญจนบุรี
3. เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนและจัดการ การท่องเที่ยวประเภทแพ และ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยวโดยรวม

สมมติฐานการศึกษา

แนวทางสำหรับการศึกษาที่มีอยู่ จะนำไปสู่การกำหนดสมมติฐานในการศึกษาในขั้นต้น จะเป็นการตั้งข้อสังเกตในการศึกษา เพื่อการค้นหาข้อสรุปตามลำดับขั้นตอนในการวิจัยต่อไป ซึ่งสมมติฐานที่ได้ตั้งขึ้นเพื่อเป็นข้อสังเกตในการศึกษานั้น ได้กำหนดไว้ ดังนี้

1. การท่องเที่ยว เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาที่เกิดขึ้นจากทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่
2. การเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงสภาพพื้นที่ เพื่อการท่องเที่ยว จะก่อให้เกิดผลเสียต่อพื้นที่ โดยเฉพาะบริเวณที่เป็นธรรมชาติ
3. นักท่องเที่ยวมีรูปแบบและทัศนคติในการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่
4. ความรุนแรงของปัญหาที่เกิดขึ้น จะส่งผลกระทบต่อพื้นที่โดยรวมทั้งหมด โดยไม่เลือกที่จะก่อให้เกิดผลเสียเพียงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือมากน้อยแตกต่างกันไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหามีอยู่ อีกทั้งเป็นการเตรียมพร้อมที่จะรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในอนาคต จึงจำเป็นต้องมีแนวทาง ในการวางแผนและการจัดการที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และจากการศึกษาในส่วนของ การวางแผนและการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแพ จังหวัดกาญจนบุรีนั้น สิ่งทีคาดว่าจะได้รับและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา คือ

1. ได้รับทราบถึงสภาพปัจจุบัน ของแหล่งท่องเที่ยวประเภทแพ ในจังหวัดกาญจนบุรี
2. ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้น จากการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว ที่ขัดแย้งและทำลายสภาพธรรมชาติ ของจังหวัดกาญจนบุรี
3. สามารถกำหนดแนวทางการวางแผนและการจัดการ ทางด้านการท่องเที่ยวประเภทแพ ให้เหมาะสมกับพื้นที่ท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรี
4. เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพิจารณา เพื่อวางแผนพื้นที่อื่น ๆ ที่มีความคล้ายคลึงกันเพื่อประโยชน์ทางการท่องเที่ยวและการพัฒนาพื้นที่โดยรวม

วิธีการศึกษา

1. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาการท่องเที่ยว กับแผนและการดำเนินการ ในระดับต่าง ๆ และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับแหล่งท่องเที่ยว
2. ศึกษาความเปลี่ยนแปลงทางด้านกายภาพ ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ที่ก่อให้เกิดผลทางด้าน การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และการบริการในพื้นที่ เปรียบเทียบกับผลที่ได้รับจากการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะนำไปสู่สภาพปัญหาในพื้นที่ท่องเที่ยว
3. ศึกษาความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยว โดยใช้แบบสอบถาม และใช้การสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ และประชาชนผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้รับทราบถึงปัญหาและผลเสียในพื้นที่ท่องเที่ยว
4. สรุปผลการศึกษาสภาพปัญหา นำมาสู่แนวทางในการวางแผนและจัดการแหล่งท่องเที่ยว เพื่อรักษาความสำคัญของพื้นที่ท่องเที่ยวให้คงอยู่ อีกทั้งเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว และทำลายการท่องเที่ยว ให้หมดไปจากพื้นที่ท่องเที่ยว
5. เสนอแนะแนวทางในการดำเนินการ การประสานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการร่วมมือเพื่อการปฏิบัติที่เป็นไปได้

ขั้นตอนในการศึกษา

1. ศึกษางานวิจัยและแนวความคิด ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี และในส่วนอื่น ๆ ทั้งในภาพรวมและประเด็นที่มุ่งเน้นถึงสภาพปัญหาและผลกระทบ อันเนื่องมาจากการพัฒนาการท่องเที่ยวของพื้นที่
2. รวบรวมข้อมูลและศึกษาถึงรายละเอียด โดยพิจารณาจากสภาพปัจจุบันของจังหวัดกาญจนบุรี ทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาถึงบทบาทที่มีต่อการท่องเที่ยวของจังหวัด

3. ศึกษารูปแบบของการท่องเที่ยวแพ และการใช้ประโยชน์ของแพท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา อันได้แก่ สภาพทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยว ลักษณะของแพท่องเที่ยว ที่ตั้งและการกระจายตัว กิจกรรมของแพท่องเที่ยว เส้นทางการท่องเที่ยวแพ ความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวแพในปัจจุบัน

4. สํารวจภาคสนาม เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางด้านกายภาพของแพท่องเที่ยว รวมไปถึง สภาพะการท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว และแนวโน้มของปัญหาที่เกิดขึ้นจากการพัฒนา

5. สอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ เจ้าหน้าที่และประชาชน ผู้เกี่ยวข้องกับผลกระทบที่เกิดขึ้นกับแพท่องเที่ยว ในส่วนของปัญหาที่เกิดจากการพัฒนากิจกรรมและสิ่งอำนวยความสะดวก

5.1 กำหนดพื้นที่บริเวณที่จะศึกษา โดยเลือกจากสภาพการกระจายตัวของแพท่องเที่ยวและการรวมตัวของกิจกรรมที่เกิดขึ้น โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็น แพท่องเที่ยวบริเวณเทศบาลเมืองกาญจนบุรี อุทยานแห่งชาติไทรโยค บริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนศรีนครินทร์และเขื่อนเขาแหลม

5.2 จำนวนประชากร ประชากรในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวแพที่ได้กำหนดไว้ โดยการประมาณประชากรพิจารณาจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาให้บริการแพท่องเที่ยว

5.3 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการกำหนดจำนวนตัวอย่างตามวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์

5.4 เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจ โดยใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ โดยโครงสร้างแบบสอบถาม สร้างขึ้นจากการพิจารณาปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวแพ

5.5 การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ทำโดยการทดสอบกลุ่มตัวอย่าง (Pre Test) จำนวน 30 ตัวอย่าง และนำมาแก้ไขปรับปรุง ให้สามารถใช้ได้ตามวัตถุประสงค์

5.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์โดยตรง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ทางสถิติและการประเมินผล

6. จากการศึกษาสำรวจ/สอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว และผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งได้รับผลกระทบจากปัญหาแพท่องเที่ยว สามารถนำมาวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการพัฒนา กิจกรรมที่ไม่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม รวมทั้งการประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสภาพแวดล้อม เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนและจัดการ เพื่อส่งเสริมและปรับปรุงพื้นที่ท่องเที่ยว รวมทั้งการแก้ไขปัญหของแพท่องเที่ยวที่เกิดขึ้น ตลอดจนข้อ เสนอแนะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลของการศึกษา